

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 12-10-2021 r.

Marcin Wiącek

V.511.128.2020.EG

Pan
Tadeusz Kościński
Minister Finansów,
Funduszy i Polityki Regionalnej
via e-PUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do korespondencji prowadzonej przez Rzecznika Praw Obywatelskich poprzedniej kadencji¹, chciałbym odnieść się do **nierozwiązanego problemu instrumentalnego wszczynania postępowań karnych skarbowych w celu zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego.**

Kwestia ta była przedmiotem wniosku abstrakcyjnego skierowanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt K 31/14). We wniosku z 2014 r. Rzecznik wskazywał, że art. 114a ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186, z późn. zm.) jest niezgodny z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm. – dalej: „Konstytucja”), a art. 70 § 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.) w zakresie, w jakim przewiduje, że bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, z dniem wszczęcia postępowania w sprawie, a nie przeciwko osobie, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. W 2017 r. sprawa była rozpoznawana przez Trybunał Konstytucyjny. Nie została jednak wówczas rozstrzygnięta. Trybunał postanowił zamkniętą rozprawę otworzyć na nowo i odroczyć bez wyznaczenia terminu.

Rzecznik Praw Obywatelskich poprzedniej kadencji zgłosił także udział w trzech postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym, zainicjowanych skargami konstytucyjnymi w sprawie instytucji zawieszenia biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w kontekście wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe (sygn. akt SK 100/19, SK 50/20 oraz SK 122/20).

¹ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 29 stycznia 2021 r. (nr V.511.128.2020) oraz odpowiedź resortu finansów z dnia 28 lutego 2021 r. (nr SP5.055.2.2021).

Sprawy te, podobnie jak wniosek abstrakcyjny Rzecznika, nadal oczekują na rozstrzygnięcie przez Trybunał Konstytucyjny.

W dniu 24 maja 2021 r. Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: „NSA”) podjął w składzie siedmiu sędziów uchwałę, stwierdzając, że w świetle art. 1 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U z 2017 r., poz. 2188, ze zm.) oraz art. 1–3 i art. 134 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, ze zm.) ocena przesłanek zastosowania przez organy podatkowe przy wydawaniu decyzji podatkowej art. 70 § 6 pkt 1 w zw. z art. 70c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2020 r., poz. 1325 – dalej: „Ordynacja podatkowa”) mieści się w granicach sprawy sądowej kontroli legalności tej decyzji (sygn. akt I FPS 1/21). Tym samym, **usankcjonowano możliwość kontrolowania przez sądy administracyjne wszczynania przez organy podatkowe postępowań karnych skarbowych w celu zapobiegania przedawnianiu się zobowiązań podatkowych. Ww. uchwała NSA powinna ograniczyć negatywne zjawisko instrumentalnego wszczynania postępowań karnych skarbowych wyłącznie w celu wydłużenia terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, ale go całkowicie nie wyeliminuje.** Dopóki bowiem Trybunał Konstytucyjny nie wyda rozstrzygnięcia, chociażby w sprawie o sygn. akt K 31/14, regulacja przewidziana w art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej będzie korzystała z tzw. domniemania konstytucyjności i będzie mogła być stosowana przez organy podatkowe.

W mojej ocenie problem mógłby zostać szybciej rozwiązany w warstwie legislacyjnej. Z punktu widzenia organu stojącego na straży konstytucyjnych praw i wolności obywateli nie do zaakceptowania jest stan, w którym w związku z biernością innych organów, w tym przypadku zwłaszcza Trybunału Konstytucyjnego (sprawa z wniosku Rzecznika czeka na rozstrzygnięcie od przeszło 7 lat), podatnicy wobec których organy zastosowały praktyki polegające na instrumentalnym wszczęciu postępowania karnego skarbowego zmuszeni są do poszukiwania ochrony swych praw dopiero na etapie postępowania przed sądami administracyjnymi.

Co wymaga wyraźnego podkreślenia, już w 2018 r., a więc po posiedzeniu Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 31/14, ustawodawca dostrzegł konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego omawianej regulacji. W projekcie nowej Ordynacji podatkowej (druk nr 3517) zrezygnowano z przepisu tożsamego do art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej. W uzasadnieniu do ww. projektu wskazano, że możliwość wszczynania postępowania w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie skarbowe może skutkować tym, że **w skrajnych przypadkach zobowiązanie nigdy się nie przedawni.** Dlatego też, zdaniem projektodawców zawieszenie biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego powinno następować tylko z przyczyn obiektywnych,

niezależnych od organu podatkowego. **Ostatecznie prace nad projektem nowej Ordynacji podatkowej zostały wstrzymane, a problem pozostał.**

W tej sytuacji, stosownie do treści art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 poz. 627, z późn. zm.), **uznałem za zasadne ponowienie apelu do Pana Ministra o pilne podjęcie prac legislacyjnych, zmierzających do niezwłocznego wyeliminowania z obrotu prawnego art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej oraz art. 70 c Ordynacji podatkowej.**

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/